

KUNSTforum

NR.3 2011 3. ÅRGANG KR 95.- INKL. MVA

PUSHWAGNER CHARLOTTE THIISEVENSEN BRUSSEL NORSK HISTORIEMALERI NOAH
HOROWITZ SKULPTURBIENNALE VANESSA BEECROFT WITH ENGLISH ARTICLES

Q: Hva legger du i det at du ikke bryr deg omkunst?

KIRSTINE ROEPSTORFF

-- Jeg liker godt sensibiliteten omkring kunst, men når et verk er laget er det allerede ferdig.

RETURUKE 48 INTERPRESS NORGE AS

03

9 771891 259006

Bryllup, frihet og kroppskultur

I sommer giftet Charlotte Thiiis-Evensen seg med komponist Eivind Buene i en Fluxus-inspirert performance på UKS. I høst utforsker hun begreper om frihet i et prosjekt som hun har kalt *Trær som faller*.

AV: ANDRÉ GALI

Lørdag 11. juni 2011 var det performative ritualet *Try Again* annonsert på UKS (unge kunstneres samfunn) i Oslo. På galleriets nettsider kunne man lese at det dreide seg om en engangs-hendelse som fulgte et strengt manuskript og at kunstnerne hadde valgt å gjennomføre det som en offentlig event i utstillingsrommet.

Videre sto det at «evenementet er et forsøk på å utforske betingelsene for en samfunnskontrakt innenfor institusjonen og evenementet kommer samtidig til å få en virkelig effekt utenfor institusjonen, både juridisk og sosialt.»¹

Bak prosjektet sto billedkunstner Charlotte Thiiis-Evensen og komponist Eivind Buene.

Direktør for UKS, Linus Elmes, var oppført som kurator. Utover det var det lite informasjon annet enn at det kom til å være «maids» der, inngangs- og utgangsmusikk, performance og dj.

LIK DEL KUNST OG VIRKELIGHET Da kvelden kom var UKS fylt til randen med det utstillingslokalet kunne tåle av besøkende. Ingen visste helt hva som skulle skje og utstillingsarkitekturen gav ikke mer informasjon enn at det satt noen (i miljøet) kjente kunstnere og komponister på

en scene som var formet som et kors. I et rom over scenen med vindu mot publikum, kunne man se ryggen til Charlotte Thiiis-Evensen som var ikledd en hvit kjole.

Det var duket for en kunstnerisk utforskning av kanskje det mest kjente ritualet i verden; giftemålet. Og selv om dramaturgien var deres egen med musikk av Lars Petter Hagen og Øyvind Torvund, performance av Trond Reinholdtsen, sang av Tori Wrånes og en tale av Linus Elmes, var det en dommerfullmektig tilstede og gjorde bryllupet til mer enn en kunstnerisk parodi. Det ble virkelig;

–Det måtte være ekte at vi skulle gifte oss og at det som skjedde fikk en reell effekt utenfor kunstrommet, ellers tror jeg det ville blitt veldig forstilt, forklarer Thiiis-Evensen.

–Vi ønsket å stille noen spørsmål rundt selve ritualet og konsekvensene av det å gifte seg som ikke ville hatt den samme effekten hvis det kun var fiksjon. Jeg mener også bestemt at dokumentariske prosjekter blir best og mindre moralske når man risikerer noe selv ved å være endel av prosjektet.

Tyngden lå likevel på det kunstneriske:

–Vi hadde ikke giftet oss hvis ikke det var for at vi hadde lyst til å utforske ritualet rundt det å gifte seg.

SIN EGEN FAMILIE Bryllupet skriver seg inn i en dokumentarisk åre i Thiiis-Evensens kunstnerskap hvor hun blant annet har brukt sin egen familie som materiale i videoer og fotografier og undersøkt grensene mellom det personlige og det allmenne, det private og det offentlige.

–I flere av mine verk er dette et tema jeg er opptatt av. Et eksempel er *Fasade* der jeg intervjuer onkelen min, arkitekt Thomas Thiiis-Evensen, foran sentrale bygg i Oslo sentrum. Han snakker om fasadene i teoretiske arkitekturtermer og fremstår på denne måten i sin offentlige rolle.

Mellom intervjusituasjonene smugfilmet niesen ham når de snakket om familien sin.

–I den situasjonen fremsto han, naturlig nok, på en helt annen måte, som min onkel. Jeg synes det var interessant med rollebyttet som skjedde i dette tilfellet og der begge rollene uttrykte noe vesentlig om fasader generelt.

En tidlig oppsummering av denne delen av hennes kunstneriske produksjon kom i 2008 da

Charlotte Thiiis-Evensen og Eivind Buene:
Try Again, performance på UKS 11. juni 2011.
Foto: André Gali

Charlotte Thiis-Evensen: *Inspektørene, portretter av ansatte i Arbeidstilsynet, Bergen Kunsthall, 2010.* Gjengitt med tillatelse fra Charlotte Thiis-Evensen.

hun hadde en stor utstilling på Kunstnerens Hus i Oslo kalt *I de beste familier*.

–På Kunstnerens hus samlet jeg de videoarbeidene som hadde en personlig innfallsvinkel.

Utstillingen ble presentert som en borgerlig leilighet med rom hvor det var videoarbeider, i tillegg hadde hun satt frem et piano med familiefotografier. Her var *Fasade* et sentralt verk. Men hun ønsket å unngå at det skulle handle om intimitet og privat utlevering;

–Det er viktig for meg at temaene er allmenngyldige. Når onkel Thomas snakker om utrolig private ting i *Fasade* handlet det mer om kontrasten mellom det private og det offentlige, enn om de spesifikke tingene han snakket om.

DØD OG BRYLLUP Også installasjonen *Faren min forsøkte å ringe moren min* ble vist på Kunstnerens Hus. Verket er et rom med utvalgte bilder og –videoer fra farens sykeleie, da han feilaktig brukte mobiltelefonkameraet i forsøk på å ringe til Thiis-Evensens mor;

–Det med døden og det ubehjelpelige var ikke noe utleverende i forhold til hans person, det var mer løftet opp på et annet nivå.

På samme måte som *I de beste familier*, tar *Try Again* på UKS også opp problemstillinger rundt det private og det allmenngyldige:

–Vi har ønsket å diskutere konvensjoner rundt et bryllup; hva er det ritualet går ut på, hvem er sentrale, hva er det man gjør når man gifter seg, hva er konsekvensen av det?

Timing var ikke tilfeldig; antall par som inngår giftemål økte med 30 % fra 1998-2008. Derfor er det betimelig å stille noen spørsmål

ved det ritualet;

–Det kan virke som om gjenopplivelsen av bryllupsritualene skjer uten at man nødvendigvis reflekterer så mye over verken form eller innhold. Derfor ønsket vi å heve det til et nivå hvor man kan stille spørsmål ved den motesaken det er å gifte seg og gå på en slik «catwalk».

FLUXUS-INSPIRERT Inspirasjon til bryllupet fikk Thiis-Evensen og Buene fra Fluxus-kunstneren George Maciunas.

–Jeg er svært inspirert av Maciunas på flere måter. Det åpenbare er selvsagt at han er et historisk forbilde med hensyn til å gjøre giftemålet til et kunstprosjekt.

Maciunas var en av grunnleggerne av Fluxus-bevegelsen, en løst knyttet gruppe mennesker som blandet kunst, musikk, dikt og dans og hadde utstillinger, performance og happenings i New York. Den første utstillingen under Fluxus-navnet fant sted i 1961, men grunntanken om å blande de forskjellige kunststartene kom fra komponisten John Cage, som mange av bevegelsens sentrale personer hadde som lærer på 1950-tallet.

–I februar 1978, tre måneder før Maciunas døde av kreft, giftet han seg med kollegaen og poetten Billie Hutching. *Fluxuwedding* var en performance som var bygget opp som et bryllup, med Fluxus-prest, bryllupsmusikk og fest. Maciunas og Hutching skiftet roller under seansen; han gikk i kvinneklær og hun gikk i herreklær. I tråd med Fluxus-ideologien brukte Maciunas bryllupet til å sette spørsmålsteget både ved kunstens materialitet og de større sosiale strukturene som rammer inn ekteskapet.

Noe annet som inspirerte Thiis-Evensen og Buene var hvordan Maciunas integrerte avantgarden fra forskjellige kunstneriske disipliner i kollektive prosjekter:

–Siden Eivind er komponist og jeg billedkunstner har vi latt oss inspirere av dette ved å holde tre huskonsertene med unge kunstnere fra musikk- og billedkunstfeltet. De fikk full frihet til å opptrre hjemme hos oss. De fleste av dem deltok også under bryllupsritualet på UKS.

Huskonsertene fant sted i 2009 og var en reaksjon på at Thiis-Evensen hadde stilt ut i store institusjoner som Sørlandets Kunstmuseum og Kunstnerens Hus.

–De utstillingene føltes veldig omfattende så jeg hadde lyst til å lage utstillinger i mitt eget hjem. Det var utgangspunktet; å gjøre noe som var veldig lite, med et invitert publikum fra bare den verden. Å redusere det til en mindre sammenheng og at jeg og Eivind kunne gjøre et samarbeid der vi trakk inn musikkverden og kunstverden og kombinerte dem.

FRA HJEMMET TIL KUNSTROMMET *Try Again* ble en forlengelse av huskonsertene som ble tatt ut i det offentlige rom.

–Kjernen i et bryllup er feiringen av kjærligheten, en feiring man deler med venner og familie. Men det er også en offentlig hendelse som inngår i større samfunnsstrukturer. Både den kirkelige og den borgerlige vielsen er utformet som en konsensus til rådende ideologier.

Ved å lage et nytt ritual håpet de å kunne si noe om kjærlighetens plass i livene deres uten å gli friksjonsfritt inn i de normative samfunns-

strukturene som den tradisjonelle bryllupsereemonien er med på å sementere. Bryllupet var også ment som en hyllest til kunstfeltet:

–Det er et prosjekt som også handler om å hylle kunstopplevelsen. Det har vært et poeng for Eivind og meg at alt som berører oss og all mening finnes i kunstfeltet, enten det er musikk eller litteratur eller billedkunst.

SOSIAL DUMPING En annen side av Thiis-Evensens kunstnerskap er institusjonskritiske prosjekter. I det daglige deler hun tiden mellom fast jobb som journalist i NRK fjernsynet og kunsten. Det har gjort at hun har hentet mye inspirasjon og kompetanse fra erfaringene med å jobbe i tv. I flere prosjekter har hun utfordret grensene mellom dokumentargenren og kunsten og da hun lagde *Inspektørene* i Bergen Kunsthall i fjor opererte hun som video-journalist;

–*Inspektørene* var et prosjekt som handlet om sosial dumping.

Videoen ble til som en konsekvens av at hun var invitert til å delta i kunsthalls «in-between» program, prosjekter som blir til på stedet og settes opp i mellomrommet mellom utstillinger.

–Det var en annen måte enn jeg er vant til å jobbe på. Jeg ble invitert inn til å kommentere institusjonen og si noe om det bygget. Da måtte jeg jobbe på Bergen kunsthall som om det var et atelier, der og da.

I samme bygget som kunsthallen holder til har Arbeidstilsynet sine kontorer med 50 ansatte;

–Jeg var der i flere uker og intervjuet de som jobbet på Arbeidstilsynet og jeg visste ikke hva jeg skulle fortelle noe om. Det eneste jeg visste var at jeg ville forholde meg til Arbeidstilsynet som holder til i halve bygget. Det var en induktiv måte å jobbe på. Å jobbe seg frem og så kom det en problemstilling underveis.

Til slutt besto utstillingen av elleve portrettfotografier av ansatte ved Arbeidstilsynet som ble montert utenpå bygningens fasade, og en video-

reportasje. Reportasjen var blitt til en dag Thiis-Evensen fulgte Arbeidstilsynet på uanmeldt tilsyn på en byggeplass. Der avdekket inspektørene at utenlandske arbeidere ikke hadde minstelønn og arbeidet under dårlige forhold. I tillegg jobbet noen av dem uten oppholdstillatelse.

–Reportasjen bekrefter, nok en gang, at norske bedrifter utnytter arbeidere som ikke har lovlig oppholdstillatelse i Norge. De blir utnyttet både ved at de får for lav lønn, men også fordi de ikke har noen rettigheter hvis de skader seg, og fordi de har elendige boforhold.

Thiis-Evensen innrømmer at hun likte å jobbe steds spesifikt og å ta tak i en tydeligere politisk problemstilling.

FRIHET *Inspektørene* ble starten på flere prosjekter som omhandler frihetsbegrepet.

–Reportasjen stiller kompliserte spørsmål med hensyn til frihet for den enkelte. Arbeiderne er hjelpeløse og fattige i sitt eget land, i dette tilfellet Romania, og ser muligheten til å tjene litt penger som en vei til større frihet for seg og sin familie, til tross for den risikoen det innebærer. Arbeidstilsynet ønsker å bedre rettighetene og skape bedre forhold og riktig lønnsforhold, men ved å synliggjøre ulovlig arbeidskraft vil det samtidig medføre at mange av dem blir sendt tilbake dit de kom fra.

Hennes siste video, *Trær som faller*, tematiserer også frihetsbegrepet, men på en helt annen måte.

–Det er et feministisk arbeid som fremhever eldre kvinner og deres sensualitet som står i sterk kontrast til dagens idealer. Det er en slags remake av noen scener fra en 70-tallsfilm som het *Tornerosen var et vakkert barn* av den danske filmskaperen Jytte Rex.

Filmen ble opprinnelig laget som en del av den feministiske bølgen på 1970-tallet der ideer om frigjøring og et ønske om å endre kvinnens undertrykte posisjon i samfunnet ble tydeliggjort.

–Den viser eldre kvinner i situasjoner som

Charlotte Thiis-Evensen: *I de beste familier, Porgrunn Kunstforening, 2010.* Gjengitt med tillatelse fra Charlotte Thiis-Evensen.

den gang var utenkelige for de fleste kvinner, som emansiperte, frie elskere.

KROPPSKULTUR *Trær som faller* er et 3-skjermers videoarbeid der 3 eldre kvinner har hovedrollen og til forskjell fra hennes tidligere videoer har det ingen dokumentarisk fortelling.

–Det er nytt at det ikke er noen narrativ eller intervjuintervjuer, men det er kun bilder uten åpning eller slutt.

I høst skal verket vises på Høstutstillingen, Drammens Museum og i Dunkers kulturhus i Helsingborg. Tittelen har hun hentet fra Thomas Bernards roman med samme navn, men den peker også på et tema Thiis-Evensen har vært opptatt av i flere av de dokumentariske arbeidene hun har laget de siste årene. Der har hun utforsket menneskelig redsel og skrøpeligheit i møte med døden, sykdom eller alderdom - redselen for å *falle som trær*. Det er et verk med en sterk dobbelthet i seg.

–Det er gamle kroppar som er flotte og danser og holder seg oppe med rokkeringer, så det blir spørsmål om kroppskulturen og hva den egentlig betyr, også for gamle mennesker.

Charlotte Thiis-Evensen: *Trær som faller, 2011, videostills.* Gjengitt med tillatelse fra Charlotte Thiis-Evensen.

¹ *Try Again* is a one night venture following a strict script. The artists have chosen to perform this as a public event within the realms of the exhibition room at UKS. It is an attempt to test the conditions of a social contract within the institution and at the same time perform an act that will have real effect outside the institution, legally and socially. (oversatt i artikkelen av skribenten)